

וצונו על מצות עירוב

שבת זאת תזכה הש"ס

גליח ב'

תמצית פסקי רבותינו לענין עיירות גדולות

הגאון בעל חזון איש

"בזמן הזה כל השווקים והרחובות שבכרכים היותר גדולים, הן רשות היחיד נמורה מן התורה"
(חזון איש, הל' עירובין סי' מ"ג)

הגאון רבי ישראל יעקב פישעך (חבר הכיד"צ דעיה"ק ירושלים ת"ו)

"אי כיום שנמצאים בירושלים ששים ריבוא אנשים... אית לן היתר מחזור ומרווח דבוראי אין לנו רשה"ד דאורייתא, ושפיר מהני עירובין ושיתופי מבואות, בלי שום פקפוק."
(שו"ת אבן ישראל, ח"ח סי' ל"ו)

סיפור נורא מענין התייסדות העירוב בעיה"ק ירושלים ת"ו

מפי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל
(נעתק מטעיף-רעקארדינג)

"שמעתי מפי ר' בן ציון יאדלער (הוא הגה"צ המגיד הירושלמי הנודע זצ"ל, שהוא הי הממונה לפקח על העירוב בעיה"ק ירושלים במשך שנים רבות), שכאשר הגיע מליטא לירושלים הגאון בעל האדר"ת זצ"ל, ונתמנה לרב בעיה"ק ע"י הגאון הרב שמואל סאלאנט זצ"ל, קרא הרב האדרת לר' בן ציון יאדלער ואמר לו בלחישא, שהיות וחושש שמא במשך ימי חייו בהיותו רב ליטא, אולי נהנה מאיזה כספים שלא כדין, לכן רוצה לעשות ממעותיו איזה תיקון לצרכי רבים, וע"כ החליט לבקש ממנו לעשות עירוב על חשבונו, ואחר שעשו החשבון כמה ממון יצטרכו עבור עשיית העירוב והחזקתו, נתייסד העירוב בירושלים החדשה (נחלת שבעה, בית ישראל וכו')."

ויהי אחר ג' שנים, למחרת הסתלקות הגאון בעל האדר"ת זצ"ל לבית עולמו, נכנס ר' בן ציון יאדלער אל הגאון ר' שמואל סאלאנט, וסיפר לו מכל ענין העירוב, ואם רוצים להמשיך בו צריך ממון להחזקתו. ע"ז נענה הגר"ש סאלאנט ושאל, אמנם עירוב הוא ענין גדול, אך מדוע הסתירו ממנו כל הענין עד כה? ע"ז השיב לו ר' בן ציון, כי הרב האדר"ת התנה עמו להחזיק הדבר בסוד כל זמן שונתרו לו לחיות.

(המשך בעמוד ג')

למען האמת והשלום

הרי תשובת "אגרות משה" האחרונה בהנוגע לענין הוצאה, משנת תשמ"ג לפ"ק

אגרות (כרך ח או"ח ח"ה סי' כ"ד דף פו) משה

"... צריך להבין מה שנשים נוהגות היתר בלבישת בתי ידיים ברחובות שבמדינתנו. ומסתבר שאף ברשות הרבים ממש מותרות, דהא יש דסברי דחשיבות רה"ר איכא אף שליכא סי' רבוא, מאחר דרחובות שלנו רחבים מט"ז אמה. ומה שכתבו החוס' דף ס"ד ע"ב בסופו בדי"ה רב ענגי, שמצא ר' שמשון כתוב בשם רבינו שר שלום, דנשי דידן אינן רגילות להראות, ומסקי סוף דבר אמרו הקדמונים דמותרות לצאת בהן דמוטב שיהיו שוגגות ואל יהיו מזידות, מי"מ משמע שלא התירו אלא משום דליכא רה"ר גמור, כי הרחובות בזמנם היו פחות מט"ז אמה. שלכן בזמנינו שהרחובות בין מכרכים, בין מעיירות קטנות וגדולות, רחבות הרבה יותר מט"ז אמה, משמע שהי לנו להחמיר ולאסור. ואף שחזקירו תוס' גם שאין סי' רבוא בוקעין בה משמע קצת שלא היו מתירין בשביל זה לבד, משום דלא ברור לתוס' היתר זה דליכא סי' ריבוא, שהוא דבר שחולקין ע"ז רוב הראשונים, אף שהוא דלא כרש"י. שא"כ אצלינו איכא היתר זה. משום דבמקומותינו נוהגין בהחלט כרש"י (עירובין ר' ע"א ד"ה רה"ר) שליכא דין רה"ר כשאין בוקעין סי' ריבוא, שהרי נוהגין להתיר לטלטל בצוה"פ, שאין מועיל להתיר רה"ר בצוה"פ דבעינן דלתות, והוא משום דבכל מקומותינו נוהגין כרש"י כדין וודאי, ורק שאיכא יחידים מת"ח שמחמירין לעצמן, ולאחרים הו' עצמן עוסקין לתקן כל צורות הפתח שהיו בכל העיירות, כדי להתיר הטלטול, משום שהי' הכרח גדול, ונעשה כן בכל העיירות אף שהיו הרחובות יותר מט"ז אמה. הרי שנוהגין כרש"י בהחלט אף לקולא. ומטעם זה שסוברין במדינותינו לגמרי כרש"י, נוהגות הנשים שיוצאות בתכשיטיהן בזמנינו שאין רגילות להראות, שפיר, משום שלדינא גם בשביל שליכא סי' ריבוא בוקעין, נמי נוהגין כרש"י, שאינו רשות הרבים. עכ"ל.

כלל גדול בכללי הוראה, דנקמינן עפי"מ שנפסק ב"תשובה אחרונה!"

הגאון מברעזאן (מהרש"ם)

"כבר היתר הטלטול בעיר נוא יארק... הדיתר ברור, וגם בעל נפש יוכל לסמוך על זה."
וע"י באחי עה"ח אור ליום כ' פ' בא תרס"ז פה ברעזאן. הק' שלום מרדכי הכהן אכר"ק הנ"ל

הגאון מסמאניסלאוו (הרי בשמים)

"ע"ד היתר טלטול בש"ק כמזרחיה של עיר נויארק אשר במדינת אמעריקא... הגני תמים דעים עם כבוד הרב הגאון מוה"ר יהושע נ"י הנ"ל כהיתר טלטול כשבת."
הגני בעה"ח פה סמאניסלאב תשרי תרס"ז לפ"ק. הק' אר"י ליבש הלוי איש הורוויץ

הגאון מלאמזא (דברי מלכיאל)

"שיהא המכוי מפולש מקצה לקצה, אשר כאמת אינו סצוי כלל בעיירות גדולות, ולזה נהגו לערב בכרכים גדולים מאוד, ולא חששו למה שיש שם סי' ריבוא."
(שו"ת דברי מלכיאל ח"ד סי' ג')

הגאון מפלאנסק (תירוש ויצהר)

"ובענין שטענו הרבנים שברחוב בראדוואי יש סי' ריבוא והיו רשות הרבים, והשיבו המתירין, הא אין לו דין מפולש."
(שו"ת תירוש ויצהר סי' ע"ג או"ק ה')

הג"ר שלמה דוד כהנא (אב"ד ווארשא)

"ע"ד שאלתו אם בעיירות גדולות צריכין לחוש לר"ה דאורייתא, שלא יהי' היתר לתקן הטלטול רק ברלחוח, לדעתו בעיירות קטנות שדרך המלך עוברת בה ומפולש מעבר אל עבר, יש יותר חשש מעיירות גדולות... וההיתר של אינו מפולש מוסכם ונתקבל ולא ראינו מי שחולק על זה... ובעיירות גדולות לא נמצא מפולש כלל, וכן בעירנו נוהגין מן דורות שלפנינו בתיקון עירובין וכלי לחוש לר"ה דאורייתא להצריך דלתות"

יום ג' ערב חנוכה תרצ"ד, ווארשא (נרפס בהפרדס חוברת ה' שנה ל"ו, ועוד)

דבר המערכת

הלכה - והוראת שעה

פולמוס העירוב העומד על הפרק, אינו שאלה של "איסור והיתר", אלא היא שאלה של קיום מצוה וביטולה. דהיינו שאם מצד ההלכה העירוב לא מהני, אזי אין כאן שום מצוה, ואדרבה עבירה היא לעשותה. אך אם מצד ההלכה אפשר לעשות עירוב, אזי היא "מצוה" חיובית דרמית עלינו מדברי סופרים. ולכן, כמה מרבתינו, אף שהחמירו על עצמם שלא לטלטל בעירוב, וביניהם החזון איש זצוק"ל, אשר החמיר גם לתלמידיו כידוע בחוששו לדעת כמה ראשונים, שהשו"ע והרמ"א לא פסקו כוותיהו, עם כל זה, הם השתדלו מאד ע"ד תיקון עירובין בעירם. ומאידך גיסא, היו מרבתינו, וכן חסידים ואנשי מעשה שדייקא דקדקו לטלטל בעירוב שעמד תחת פיקוח רב מובהק.

והנה בענין פולמוס העירוב דבארא פארק, תרי קלא משתמעי מצד הרבנים החשובים השוללים את העירוב. חלקם מטעם הלכה, וחלקם מטעם "חששות" שמא וכי'. ואף בחששות עצמם נשמעים כמה קלא, כי חששות הרבנים שונים זה מזה. הרי דעסקינן לכאורה בפולמוס מסובך ומורכב, הגורם לפילוג בין הציבור הגדול של שכונתינו החרדית הנפלאה.

היות וגדול כח השלום, אולי נוכח בדברינו אלה להיות נטפל לדבר מצוה רבה זו שהיא שמו של הקב"ה - שלו'.

ראשית נפתח בצד ההלכה. דהנה היות וישנם מורי צדק מובהקים בשכונתינו שאנשי קהילותיהם סומכים עליהם בשאלותיהם החמורות, שהורו דעתם - דעת תורה - לבני קהילתם, חלקם בגלוי וחלקם בלחשא, דאפשר וראוי לסמוך על כשרות העירוב ואף לבעל נפש שרי לטלטל וא"כ, מדוע למחות ולעורר מדנים, הרי כו"ע מודי שזה זכותם וחובתם להורות ולפסוק כפי דעתם. הרי בזה אין הם כופים את דעתם על רבנים אחרים שאין סוברים כן, כי גם הם זכותם וחובתם להורות לבני קהילתם דעתם - דעת תורה - שלא לטלטל בעירוב.

ומצד ה"חששות", לא כאן המקום המתאים להכנס ולפרט את כל סוגי החששות למיניהם הנשמעים ע"י הרבנים החשובים שליט"א, ולכן אין אנו מציעים אלא נקודות למחשבה לתועלת הענין, וכבר אמרו חכמינו אין שמחה כשמחת התרת הספיקות.

חלק מהחששות שהועלו, אמת שבזמנם הי' מקום לחשוש מהם לפני עשרות שנים, כאשר הישוב החרדי בגלות אמעריקא הי' עדיין מתי מעט, ורוב היהודים פה היו אלה שבאו להתפלל בסניגאגאט ובקאנגעריישי'ס. בניהם ובנותיהם ישבו קרנות ברחובות העיר בעירוביא. בעזרת הנשים של בתי מדרשות וחצרות אדמורי"ם בבארא פארק, לא חסרו אז כאלו שהלכו אף בגילוי שער, וב"ה שמנכדיהם ישנם כיום יריאים ושלמים וחסידים. וכשם שהיום לא רוצים אפי' להזכר מהתקופה ההיא שהיו כאלו שיזרו את הרבנים לסיים מהר את השלוש סעודות, כי היו להם טיקעטס מוכנים ולא רצו להפסיד את השאו וכי', כך מדוע להזכיר לנו היום על חששות שהיו נוגעים לימים הנשכחים ההם.

וכי האין אפשר בכלל להטיל על בארא פארק של היום, את החששות הישנות שב"ה כבר עבר

עליהם את הקלח? כאשר קהילתינו החרדית צמחה ועשתה פרי קודש הלולים לה' ולתורתו הק', וכבשה לגמרי את כל מעמד וצביון שכונתינו, ב ל ע"ה.

הרי אם באמת יש למאן דהוא מהרבנים חששות של פריצות גדרי הצניעות בגלל מצות תיקון עירובין, פוק חזי חזות פני שכונות מאנסי ומאנראו כיצד נראית שבתותיה. ומדוע נרחיק עד לשם, תג חזי פני רחובותינו פה בארא פארק בחג המצות, בחג השבועות ובחג הסוכות, דאף בזמן הקהל אין פרץ ואין יוצאת ברחובותינו, ועל סמך מה ולמה נתעקש לחשוש חששות עתיקות על יום שבת קדשינו.

בס' צנא מלא ספרא, ח"ב, מובא שמועה ששמע הגר"ש וואזנער שליט"א גאב"ד זכרון מאיר, מפי הגאון בעל דעת סופר מפרעשבורג זצ"ל, בשם מרן החת"ס זי"ע, כי לכל רב ומר"צ יש פסקי הלכות רבים שהם בבחינת תושב"פ כהוראת שעה, והוראה בדיעבד, וצריך כל פוסק הלכות להשיגח שלא יהפכו פסקים אלו ל"תורה שבכתב" ולתורה לדורות.

והענין הוא בזה, כי רק על עניני תורה והלכה שמקורם בש"ס ופוסקים, חלילה לנו לומר "נשתנו העתים", אבל על גדרים שהיו בשעתם רק "הוראות שעה" מחמת חשש מכשול, חלילה לנו לומר שהם תורה לדורות. כי בהחלט יתכן שבתקופה אחרת אותם הגדרים משתנים לצורך השעה, זייקא כדי להציל ממכשול.

כמה התנגד הגה"ק רשכבה"ג מסאטמאר זצוק"ל נגד הקמת בתי חינוך לבנות, אך כאשר צורך השעה חייבה זאת, מאז נוסדו ונתפשטו מוסדות "בית רחל" בעולם, שהיו הצלה גדולה.

בתקופה בה נתייסד "התאחדות הרבנים", לא הסכים אז הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל כלל שהתאחד"ר תתעסק במתן הכשרים בשום אופן, ואף הכניס סעיף זה בתקנות היסוד. כי בשעתו ראה חורבן גדול בזה שארגאניזאציע'ס נותנים הכשרים. ומה שהתאחד"ר מתעסקת כיום הכשרים הוא רק מחמת שינוי פני הישוב החרדי שגדל וצמח לאלפי רבבה, בד בבד עם הביקוש ליתרון וכשר טוב ומייעיל.

וכן ה"ה לענין "כוללים" שכ"ק הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל הי' מנגד גדול בשנים הראשונות, ומה נשתנה המצב בשנים האחרונות.

ע"כ מבלי להכנס לפרטים, יסוד זה משמש כתשובתינו הכללית על כל מה שנתפרסם ע"ד דעת הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל לענין העירוב בשעתו, כי רק אלו שכבר שכחו יכלו לכוללו במחיצה אחת ובשיטה חדא עם הגאון בעל אג"מ זצ"ל, כי הרי ידוע מכמה תלמידיו שאמר בשיעוריו מפורשות ד"אין לנו כיום דין רשה"ר דאורייתא, וכמוכח גם מהראיות המוצקות שהזכיר תלמידו מזקני הרבנים הגה"צ מאודווארי שליט"א, אשר נתמנה על ידו כיו"ר בית ההוראה דהתאחה"ר, ראה דבריו וראיותיו בגליון הקודם של "צונו על מצות עירוב".

אין ספק (חששות)

מוציא מידי ודאי (מכשולות)

בענין ספק החששות חוששים מהם חלק מהרבנים החשובים שליט"א, ראוי לשים לב על עוד יסוד גדול שהנחילו לנו רבותינו מאורי הגולה, ה"ה מרן החת"ס זי"ע, ומרן הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע,

שממש שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, דודאי, או כמעט ודאי, מכשולות אחרות לפנינו, החמורות טפי, שעלינו לחשוש מהן.

מרן החת"ס בתשובתו הידועה בענין מצות עירוב (א"ח סי' צ"ט):

"כל בר דעת ישפוט בשכלו, שאי אפשר בשום אופן, לקהל ישראל לשמור את בני ביתם קטנים כאלו, וגם לא נשותיהם, וחלושי דעת, לשמרם בכל יום השבת מבלי להוציא מפתח ביתו החוצה דברים קטנים, ומטפחת, וקטנים ופתם בידם. וכמה צער ודחוק יסבלו הגדולים הנזהרים".

"דהאי ברכה, על מצות עירוב, היא על מצות התיקון הגדול הלז, להשמר מאיסור הוצאה, אשר ממש אי אפשר להזהר ממנו".

וכע"ז כתב מרן הרה"ק מצאנו זי"ע בתשו' "דברי חיים" (ח"ב סי' ל"ג), וז"ל:

"שואלים ומבקשים למצוא היתר לעשות עירוב בצורת הפתח, כמנהגינו, כי הרבה מכשולות באים באין עירוב".

לאור דבריהם הקדושים, נשאלת השאלה, דאף אם נימא שיש מקום לחשוש אותם חששות הנשמעים היום על שכונתינו, הרי כו"ע מודי דאינם אלא בגדר "ספק", שמא ממצוה מד"ס זו ומתיקון הגדול הלז, יצא חלילה איזה מכשולות. וא"כ כיצד מניחים את הודאי של גדולי רבותינו ד"הרבה מכשולות הבאים באין עירוב", וש"להשמר מאיסור הוצאה ממש א"א להזהר ממנו", מפני הספק, של חשש המכשולות השונים הרחוקים שחוששים להם כמה מהרבנים דשכונתינו? הרי אין ספק שלנו מוציא מידי ודאי של הני גאוני תקיפי קמאי קשישיא.

גם מה שחוששים איזה רבנים בגלל "קלי דעת" וכי'. הרי גם "חלושי דעת" מוזכרים בתשובתו הנ"ל, דאדרבה היא הנותנת לקיים עבורם את התיקון הגדול הלז של מצות עירוב.

ואם ירצו לחלק בין חלושי דעת לקלי דעת, דהיינו שכלל שכונתינו הנזהרים יסבלו (גם צער ודחוק) בגלל כמה חששות מ"קלי דעת", ע"ז יכולים להרגיעם תיכף מן השורה הראשונה של תשו' החת"ס הנ"ל, שנשלחה להרב המאה"ג המפורסם המופלג כבוד מה"ו ארי' ליב נ"י אבד"ק וו"ב יע"א.

דהנה וו"ב הנ"ל היא העיר "וועסברין" שחלק גדול מתושביה היו מעולם קלי הדעת מכח כת המתחדשים, וכשנפרדו הקהלות בשנת תרכ"ט, עיר זו לא נצטרפה לכת החרדים הארטאדאקסין, ונשארו לנעאלאגין עד החורבן הנורא. (עדות הגאון אב"ד הוניאד ז"ל הגר"ס באוצרות ירושלים, קובץ ר"צ תשמ"ב), ומה לנו הוכחה יותר ברורה מעצם העובדא שמרן החת"ס זי"ע זירז לתקן עירוב גם בעיר כזו.

ומעתה לא נשאר לנו אלא עוד שתי נקודות קטנות להעיר ולעורר עליהם, הא' לאלו דמצד חשש הלכה דרה"ר קאתי, כבר פסקו רבותינו דאינם רשאים למחות לאחרים כל זמן שיש להם על מה ועל מי שיסמכו (אף שהרב המפקח אינו המרא דאתרא, כשם שאחרים גם אינם המרא דאתרא של כל בארא פארק, וכמו שהבשר שאנו אוכלין אינו ת"ו שחוט חוץ, וכמו שאנו סומכין על כשרות המקוה בשכונתינו, כך אפשר להסדיר גם לענין תיקון כשרות המקוה בשכונתינו, כך אפשר להסדיר גם לענין תיקון

(המשך בעמוד ד')

יסודי תיקון צוה"פ בשכונתינו יצ"ו כשנת תש"ס לפ"ק

דין את ד' תנאי ההיתר הנזכרים בשו"ת אגרות משה ח"ד בהשטמות סי' פ"ו (ועיי' אג"מ א"ח חלק ח' סי' כ"ח ענף ב' סי"ח ה' וסי' כ"ט).

ז) ברזקלין מוקפת כיום ג' מחיצות ממש שנעשו בידי אדם (ונשלמו רק בשנים האחרונות) ע"י שלטון העיר, ושכונת בארא פארק נמצאת בתוך קו תחום אותם ג' המחיצות השלימים, הרי **דאליבא דכל הפוסקים אין כיום לשכונתנו יתור**

דין רה"ר דאורייתא עיי' שרע הרב ריש סי' שס"ג ובביאור"ה שם, ובתשרי אחיעזר בצירוף החזו"א אודות פאריז (אף לדעת המשכנות יעקב. ברם שכונת פלעטבוש אינה נכללת בתחום אותם ג' המחיצות). גם יש לברזקלין מחיצה ד' שהוא עומד מרובה על הפרוץ (ולהפ"ג, הבית אפרים והחזו"א הרווחנו בזה גם חומת הרמב"ם המצריך ד' מחיצות). וא"כ כל הנ"ל הוא סניף גדול אם נעשה צוה"פ כדנינו.*

ח) ולענין מה שישנם איזה אנשים שאין רוצים להשתתף בע"ה, כבר כתבו הפוסקים שאינו מונע, עיי' שו"ת שואל ומשיב מהדו"ת ח"ב סי' ס"ב, ובס' ובחרת בחיים להגאון מוהרש"ק זצ"ל סי' קכ"ג, ובשו"ת בית יצחק יו"ד קו"א סי' ה', מחזה אברהם אר"ח סי' ע"ג, חזון נחום סי' מ"ב, קצוה"ש סי' ק"ה סי"ד בבדה"ש סוף סי' כ"ו, שאינו מונע, וכן כתב בתש" עמק התשובה (כת"י). ועיי' תשו' מהר"י מינץ סי' ז' וערוה"ש ח"מ סי' קס"ב ס"א דאינו יכול לומר קים לי וכו' וכופין אותו ליתן פת. (ועוד סיפור לנו הרה"ג מוהרמ"מ ווייסמאנדל שליט"א רומ"ץ נייטרא במאנסי, ששאל שאלה זו לזקינו הגאון האדיר בעל מנחת יצחק זצ"ל בנוגע להעירוב במאנסי, וענהו הטעם שאין לחשו כלל לזה, וחזקו מאד לענין תיקון העירוב שם. וכן אותו הטעם אמר לו הגאון הגדול מוהר"ח קנייבסקי שליט"א בשם אביו הגאון הצדיק בעל קהלת יעקב זצ"ל, שפסק כן בבני ברק הלכה למעשה).

ט) וזאת למודעי כי הרבה מורי ההוראה דשכונתנו מחזקים ומעודדים את דיננו. ומאידך אין כוונתנו לכפות דעתנו על הציבור, אלא לתקן עירוב רק לכל מי שחפץ לסמוך, ולמעשה כל יחיד ויחיד יעשה כפי הוראת חכם שכפוף להוראותיו.

י) ע"ד הקול קורא'ס הקודמים שיצאו מכבר, ראו לציבור לידע שאין ענינם נוגע כלל לעניננו, כי העירובין הקודמים ההם לא נעשו ע"י תיקון צוה"פ אלא השתמשו וצירפו מחיצות שכבר נבנו ע"י שלטון העיר כגון מחיצות היי-וועיס, טרעין עלעוטרס, מחיצות הים וכיוצ"ב (הגם שעל אופן כזה חתמו הרבה גאור"צ להיתר במאנהעטן ראה קו"ק תש"כ) אבל העירוב דידן זה עתה פעם ראשונה שנעשה במיוחד ע"י צוה"פ כדון וכנהוג בימות עולם, ובמיוחד להשכונה החדרית. ועל כגון דא הסכימו בשעתו גדולי הרבנים המובהקים זצ"ל.

ומכאן מודעה רבה נא להתייחס למחלוקת זו כמחלוקת לש"ש, ואצ"ל שלא להשיב מלחמה ע"י בויון ת"ח בכל דרך וצורה שהיא, בין בכתב ובין בע"פ, שאינם משמשים את המטרה הקדושה כלל ועיקר, ויתקיים בנו דרשת חז"ל על מצות עירוב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

* בקרוב א"ה יצא לאור הקונטרס "ברזקלין, מחיצותיה ואוכלוסיה" וביתיים הרבנים הגאונים המעוניינים לקבל אינפורמציה מדויקת בענין ג' המחיצות יכולים לשלוח בקשתם למערכת "צונו על מצות עירוב" למספר פאקס 854-9875

א) השתנות פני הישוב לטובה בשנים האחרונות. שבה נהפך לישוב חרדי במלא מובן המלה, לעיר מלאה בני תורה וחסידות, במוסדותיה ובתי מדרשה, ישיבותיה וכולליה הרבים, ורוב הציבור כפוף למרות והוראות מנהיגים ורבנים בחרת כבוד. ולכן החששות שחששו להם איזה רבנים בשנים הקודמות ב"ה כבר לא שייכים במקומינו פה היום. ופוק חזי האיך אין יוצאת ואין פרץ ברחובותינו בימי חג ומועד.

ב) עם התחזקות הכח החרדי והחסידי בבארא פארק, ניתוספו בה גם הרבה רבנים ומורי הוראה, וחלק גדול מהרבנים שואפים ומחייבים מצות תיקון עירוב כנהוג אצל אבותינו ורבותינו מימים ימימה, ולא גרע מבני ברק וירושלים ושאר הערים הגדולות בעולם.

ג) בתקופה האחרונה נתהווה בשכונתנו **מציאות חדשה**, שסביבות הרבה בתי מדרשים עשו צורת הפתח ברחובותיהם, ומהם למדו שינייהם ועשו צוה"פ לעצמם גם לבתיהם הפרטיים, ומדשתקי רבנו ניתוספו ונתפשטו עירובין אף לאורך הרחובות, ללא שום פיקוח והשגחה על כשרות צורת הפתחים. והיות וחלק גדול מהם לא נעשו כהלכה, ומאידך נתפשטו כ"כ העירובין עד שכבר אין בדינו לבטלם, ע"כ ראו רבנים לנכון לתקן תיקון גדול למניעת כל צדדי מכשלת ההוצאה וההכנסה ללא צוה"פ כדת וכדין.

ד) כהיום כמעט כל בני העיר מבקשים ודורשים עירוב בשכונת בארא פארק, ולמה נמנע מהם זכותם על דבר שמבקשים כהוגן, ובפרט שהיא מצוה מד"ס שנצטוונו מחכמינו ז"ל ונהגו בה אבותינו ורבותינו. (עיי' שו"ת אג"מ א"ח ח"ה סי' כ"ט).

ה) עצם ענין הלכה זו דתיקון עירובין בשכונתנו, דנו בה רבנים גאונים שליט"א בכובד ראש כפי דעתם, ואנו נזכיר כאן רק איזה נקודות כלליות: נתברר מדו"ח שקיבלנו מה"טראפיק דעפארטמענט" שמספר האויטאמאבילן יחד עם נוסעיהם העוברים במשך מעת לעת על ההיי-ווי של אוישן-פארקוועי הם הרבה הרבה פחות מששים ריבוא. (ואצ"ל לדעת הפוסקים הגדולים כהבית אפרים, ישועות מלכו והמהרש"ם, שעגלות ורכבות אינם נחשבים למנין ס' ריבוא עוברים בו, ובעינן דוקא הולכי רגל דומיא דגלי מדבר. וננוסף לזה דעת הסוברים שאויטאמאבילן נחשבים כרה"י בפני עצמן. ועוד, דהפארקוועי גופא אינו מפולש ישר מקצה לקצה).

ו) צורת הפתחים מפרידים את שכונתנו מן ההיי-ווי של אוישן-פארקוועי, עיי' בשו"ת מהר"י שטייף (ובפרט לפי שיטת הב"ח והחזו"א דאין לנו היום הרה"ר מכיון דיש מחיצות של בתים. ועיי' שו"ת שבת הלוי ח"ח סי' קע"ז אב). - נוסף לה שיטת שרע הרב סי' שס"ד ס"ד, צמח צדק, אבני נזר, ישועות מלכו, א"א מבוטשאטש, וכן פסק בתש"א אב"ז, ובביאור"ה שם לדעת הרמב"ם, ובערוה"ש שם, ושאר פוסקים שצוה"פ מהני גם לרה"י דאורייתא לשווא רק דרבנן). מה עוד דהמציאות שלנו בשכונתנו לא גרע מהמציאות של שכונת קיי גארדענס בעיר קווינס הגדולה, שיש בתחומי העירוב

(המשך "סיפור נורא" מעמוד א')

אמר לו הגרש"ס, הבא ונלך יחד אל הראשל"צ הספרדי הגאון ר' יעקב שאול אלישר, כדי לקבל מקופת העדה הספרדית מחצית ההוצאות, וכשנכנסו אליו בהצעת הענין, הסכים שיש להתחלק בהוצאות בין הקהילה האשכנזית ובין הקהילה הספרדית, אך מיניה וביה חזר בו וטען, למה עלינו לשלם בשבילכם האשכנזים, הרי אנו נקטינן כהדעה הראשונה של מרן הב"י, ולא הסכים שקהילתו תשתתף בהוצאת העירוב, ונפל כל העול על הגרש"ס והקהילה האשכנזית בלבד.

לאחר שהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל גמר את הסיפור ב"עד כאן שמעתי מפי ר' בן ציון יאדלער", הוסיף לאמר, אתם רוצים לדעת מה היו התוצאות? ובכן מכל קהילתו העיראקית של הגאון הראשל"צ הנ"ל, בניהם יצאו אח"כ לתרבות רעה ר"ל וכמעט לא נשאר מהם שומר שבת (שלא כמו שאר בני הקהילה המאראקאנית והחאלאבית), ומהם היו אח"כ ראשי ומנהיגי ההסתדרות הציונית שהסיתו והדיתו לחילול שבת בפרהסיא ר"ל בארה"ק, ושאר פעולותיהם נגד הדת, הידועים לשמצה ולדרואן עולם, ע"כ.

מכל הנ"ל יש ללמוד ק"ץ מאלו שעיקבו קצת תיקון העירוב ב"שב ואל תעשה" ע"י חסרון השתתפות ממון בלבד, ק"ו לאלו העושים פעולות הזק ב"קום ועשה", עד היכן הדברים מגיעין, רחמנא לשיזבן.

נתבקשנו למרסם השורות דלהלן בטעם וועד העירוב

בס"ד

הננו להודיע בשער בת רבים כי למען האמת והשלום הסכמנו ואף שלחנו להודיע להרה"ג שליט"א מראשי מנגדי העירוב. שמצדינו הננו מוכנים לקבל ההצעה לערוך "וואלן" באופן הגון ע"י קלפי מיוחד, שע"י יוכלו לבוא למנין כל הרבנים ומר"צ דשכונתנו, ויתברר הדעה האמיתית של רוב מנין רוב בנין מרבני שכונתנו שליט"א, אם הם נגד, או בעד העירוב.

אלא שתנאי אחד דרשנו בשם הרבנים ומר"צ תומכי העירוב, שדעת הרוב יחייב את שני הצדדים בשווה, לכאן או לכאן. וביתניים נתקיים "והשיב לא נאמר".

וועד העירוב

מערכת "צונו על מצוה עירוב" אינה אחראיה לשום מודעות או מכתבים המחבילים מכל צד שהוא, וכל זמן שאין בהם בויון ת"ח, יכולים כל צד להביע דעתם, כדרך ת"ח המרכיב שלום בעולם.

מכתב בן אהיים

שמעו בין אהיים, כתיב

אלו ואלו דברי א' חיים

כבוד עורכי "וציונו" החשובים הייז. ראשית הנני להביע את הערכתי על הגליון המוצג של "וציונו" על מצות עירוב. שהוא ממש מחי נפשות, ומן ה"ראוי שתמשיכו בעבודתכם הקדושה מידי שבע בשבוע וביתך שאת ועו.

הואיל ויש כעת בבלב המוחין גדול בין אנשי תלמידי וחסידיו רבינו הגה"ק (מסאטמאר) זי"ע, וחלישות הדעת משתי הדיעות הנראים כסותרים שיצאו מהיכלו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, מצד א' מה שמגדו העירוב פרסמו חתימתו, ומאידך מה ששי"ק אדמו"ר שליט"א אמר להרה"ג ר' חיים לייב כי"ץ הרב מסערדהעל שליט"א, בנכוחות אחיו הרב מוויניץ, כפי שנתפרסם בגליון דעת. עיי"כ אני מבקש לפנות מקום בגליונכם הנא לפרסם שאין כאן שום סתירה כלל.

כי כל המעיין בגליון אנשי פרי תמרים פ"י וירא מענין הביקור בהיכל דמלכא של הרה"ג מטעקא (שליט"א) [וצ"ל] יחד עם בעל ועם הרה"ג ר' אברהם יהושע ביק שליט"א, יראה מה שכתוב שם מפורש מה שסיפרו לכ"ק אדמו"ר שליט"א, שישכמה יחידיים רוצים לתקן עירוב בעיר על דעת עצמם וכי וכל הרבנים פה אחד השמעו חרו"ד נגד הפירצה הזאת" עיי"ש ודו"ק, וכדוע מאמר החכם "שאלת חכם חצי תשובה", ואי"כ מה הפלא מה שהשיב כ"ק אדמו"ר שליט"א על פירצה חמורה כזה, ומי ידע מה עוד נאמר שם בעי"פ לפני ולפנים, שלא הדפיסו בפרי תמרים הנ"ל, ופשיטא שעל עירוב כגון דא וכיו"ב הי דעת רבינו הק"י זי"ע נגד.

ומאידך גיסא, כאשר הופיעו בהיכלו של כ"ק אדמו"ר שליט"א הרה"ג מסערדהעל עצמו, וסיפר על גודל מכשלת העירובין שנתפסו ברחובותינו מבלי שום פיקוח, ושהרבה מהם לא נעשו כהלכה ועי"ז רבים נכשלים בחילול שבת בפרהסיא רי"ל, ועי"כ עודד שיתקן צוה"פ כשר בשכונתו, והוא מפקח עליו באופן אישי, מה הפלא עי"ז ששי"ק מן שליט"א עודד אותו עי"ז ותן ברכתו, ואמר לו שמעולם לא שמע מכ"ק עודד רבינו הק"י זי"ע שום התנגדות, כי פשיטא שעל עירוב שנעשה כדא וכדן ויש עליו פיקוח מרב מובהק כמוהו, שאפשר לסמוך עליו ועל העירוב. ואי"כ אלו ואלו דברי אלקים חיים הן. בברכת צלח ורוכב עי"ד אמת.

ח.י.ל.ש, קרית יואל

(המשך "דבר המערכת" מעמוד ב')

צוה"פ והשגחתו. ומה שדפס כרוז מחאה א', פשוט דנאמנים יותר מה שנכתב בדברי תשובת הא"מ וצ"ל דאין למחות, ממה שדפס חתימת שמו ע"י מזכירות אגודה, הסותר את דבר תשובתו. שכדוע אין זה לשון ולא זה ה"ה דרכו של האי טאון צדיק ועינו).

והב' לאלו שמניעתם לא מצד הלכה, אלא מצד חששות אחרות, יש להתבונן האם באמת אין ראוי לחשוש שמא כל הקאמפניו העיקשי והתעמולה הגדולה נגד העירוב, אינו ח"ו בגדר פגיעה חמורה בכבוד תורתם וקדושתם של הני גאוני תקיפי קשיאי קמאי הנ"ל וקמאי דקמאי (עד התנאים והאמוראים, דהרי אבי הוצרך להתנצל על המכשלה שחתת יד שלא עשה עירוב, חת"ס עיי"ש), ובתראי כל שאר מאורי הגולה מוסדי פוסקי הדורות, חלילה וחלילה? ובזה יצאנו ידי חובת ביאור צד "השני" שבמחלוקת לשם שמים זו, במטרה לקחת בחשבון את כל הנקודות הנ"ל ולהעלותם על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן, ה"ה כל הרבנים הגאונים מורי הצדק דשכונתינו, ולהגיע לכלל החלטה למען השלום על ישראל ועל רבנן. עפ"י רוב מנין ורוב בנין, והעושה שלום במרומיו הוא "ברחמי" יעשה שלום עלינו ועכ"ל.

האם העירוב הוא למהדרין מן המהדרין או רק לאלו שאינם יריש ובעלי נפש, בלבד

כבוד העורכי "וציונו על מצות עירוב"

הנה בעשי"ק פ"י ויצא אורו ותבשמו עינינו ויגל לבינו מהגליון הראשון של "וציונו", וממש הי לנו עונג שכת קודש ממנו. אך בעשי"ק הקודם בציפיותינו ציפנו בכליון עינים לגליון השני ותאכזבנו, ועי"כ הנני בא אליכם בטענת חז"ל "והיכן וציונו" אקוה מאד פאשקווילן ברחובות, דאף שיש להבין כאב לבם, ואעי"פ שטענותיהם צודקות, דאין להם ברירה כי העיתונים עצמם נוקטים צד א' ולא יפרסמו השגותיהם, מי"מ דרכם עדיפא ומתקבלת יותר.

הואיל ושמעתי מאחורי הפרגוד בשרי"ט שאי"ה לשבת חנוכה זו עומד לצאת גליון נוסף בעז"ה, וכן שודפסו בו כמה מכתבים, עיי"כ אבקש להדפיס גם את מכתבי המצ"ב. הנה נאמר לי עיי"א ממפתלי קהילתנו שמעו בהראדיא במוצי"ש לאחר חצות ליל א' דחנוכה, שידברו מענין העירוב ושמעו קולות הצדדים לכאן ולכאן, ותמיהה על רב א' שבמקום לטעון טענתו בביהמ"ד, קרא תגר בראדיא, וטענת הטוען היתה תמיהה עצומה על תושבי בארא פארק המטלטלין בעירוב, שבשאר עינים הם יראים וחרדים לדבר ה', ומודקדים בקלה כבחמורה, למהדרין מן המהדרין, ואילו בענין חומר הוצאה וטלטול שבשי"ק כזה סומכים עצמם על קולות. וכדי לחזק טענתו הקריא לשון המשנה ברורה דירא שמים יחמיר על עצמו.

ומכיון שאין דרך תי"ח לשמוע ראדיא, לכן לא היי"מ שישיב לו, עיי"כ אודה לכם במאד אם תואילו לפרסם תשובתי על קריאת התגר נגד תושבי בארא פארק המטלטלים בעירוב.

הנה זי"ל המייב בסיי שיי"ד סיי"ח וז"ל. ובעיירות שלנו שמנהג העולם לתקן עיי" צורת הפתח אף שרחובותיה רחבין הרבה, ומפולשין משער לשער, וגם פעמים רבות הולך דרך המלך תוך העיר, ומדינא הוי ר"ה גמור עיי"ז וכדעל בסיי שמי"ה, ועל כרחק דסומכין על הי"א שבסיי שמי"ה דר"ה לא הוי אאי"כ סיי" בוקעין בו, וזה אין מצוי, אמנם באמת הרבה ראשונים חולקין על הי"א הנ"ל, ועי"כ אף דאין למחות לאחרים הנהגין להקל עיי" צוה"פ, שכן נהגו מעולם עיי"פ דעת הפוסקים המקליון בזה, מי"מ כל בעל נפש יחמיר לעצמו שלא לטלטל עיי" צוה"פ לבד, עכ"ל.

הרי ברור שמש"כ המייב דיכל בעל נפש יחמיר לעצמו זה דווקא אם ישנם כל שאר עיקרי תנאי הרי"ד. אבל אם חסר א' מהם, כגון אם אינם מפולשים משער לשער (ופירושו כתב המיי"ב לעיל סיי" סיי"כ, "שהשערים מכוונים זה כנגד זה"), אזי היתיר סורג אף לבעל נפש. וכאשר כבר מפורש הדבר בב"י בסיי שמי"ה, דאחסר אחד מהם הוי רה"י גמורה.

וכן גם בשו"ע הרב בסיי שמי"ה סיי"א משי"כ לאחר שהביא דעת הי"א, וז"ל, ועי"פ דבירהם נתפשט המנהג במדינות אלן להקל ולומר שאין לנו עכשיו ר"ה גמורה, ואין למחות ביצם, שיש להם על מי שיסמוכו, וכל ירא שמים יחמיר לעצמו, עכ"ל. ברור דזה דווקא אם ישנם כל שאר עיקרי תנאי הרי"ד שהזכיר בעצמו שם בתחילת הסעיף עיי"ש, ופשוט.

ואל תתמה שהשו"ע הרב והמייב איירי באופן הנ"ל דמפולש משער לשער, כי ידוע שבהרבה עיירות במדינותם היי בהם רחובות המפולשים מעבר אל עבר, כאשר גם העיד הגאון מורה"ש"י כהנא ראבי"ד ווארשא, הנדפס בהפרסם חוברת ה' שנה לין, עיי"ש.

תחוקה ידיכם כל העסקנים החשובים ובראשם הרה"ג מסערדהעל שליט"א חזק ואמץ, חזק חזק ונתחזק.

ב.צ.ה., בארא פארק

כבוד המערכת הנכבדה "וציונו על מצות עירוב" הי עליהם יחי

מה מאוד נהנו מן הגליון הנפלא שהדפסתם, ממנו נודע לנו לראשונה שגם לצד העירוב עומדים גדולי רבנים מפורסמים, כי עד שיצא גליונכם שמענו וראינו רק את צד השלילה בלבד, אין לעשות, ואסור לעשות, וכי וכי, מבלי לדעת שיש בכלל צד שני, ואם בתוה"ק כתיב "שמעו בין אהיים" הרי ק"ו ודענין של הלכה והוראה יש לשמוע צד שני, והכס מה הוא אומר. וידוע מה שנאמר בשם הגאון"צ מהרי"ץ דושינסקי וצ"ל על המסורה ויחדלו הקולות (שמות ט לג) ויחדלו לבנות העיר (בראשית יא ח), דרק כאשר נשמעים שני צדדים המתווכחים בענין של תורה והלכה, עיי"כ נבנית העיר, משאי"כ כאשר לא נשמע בעיר רק צד האחד בלבד, זהו גורם לחורבנה של העיר. ולכן יש להביע גודל הערכה על אומץ לבכם לגלות לציבור את הצד השני של המטבע על שטבעו חכמים, הלוא הם הרבנים הגאונים המפורסמים למובהקי ההוראה בחוגים שלנו, שהם רוב בנין ורוב מנין של תושבי בארא פארק.

והנני להציע למעלת כבודכם לקבוע בגליונכם מדור מיוחד למכתבים, מפני שבעז"ה סותמים ומשתקים ומחניקים כל קול שרק מנסה לטעון שיש בכלל צד שני, שיה נופא עוולה נוראה, ועי"ז מדור המכתבים יוכלו להביע דעתם ללא כל מורא, ואפתח בשני פרטים שצד שוללי העירוב חוזרים ומפגיזים לציבור. האחד, שכאילו הרב הגה"צ אבד"ק סערדהעל שליט"א הוא זה שישד את העירוב בבארא פארק, וזה כלל אינו נכון, א' לא הוא יסד את העירוב, ואף לא הוא הי הראשון שהשיגה על העירוב, אלא רבנים אחרים כידוע ב' רק לאחר שדומי"ץ א' משכונתינו הודיע לו בעשי"ק פ"י חיי שרה, שאין השגחה על העירוב כי אין מי שפיקח עליו (מפני שהרב הגה"צ מקאסוב שליט"א שהוא דומי"ץ דק"ק וויזשניץ, נתבקש מהאדמו"ר שליט"א להספיק השגחתו כידוע), ואז מחמת גודל האחריות לקח הגה"צ מסערדהעל את עול הפיקוח על עצמו, מתוך תקוה שרבנים מובהקים אחרים יתחלקו עמו בעול הציבור.

והענין השני הוא, שמפרסמים שהרב הגה"צ מסערדהעל שליט"א הוא יחיד, ושהוא פועל נגד הרבנים בשכונתנו שחתמו שאין לעשות עירוב, ודבר זה הוא היפך האמת, כי כפי שמעתי מדודי שהשתתפ באסיפת הרבנים בפי לך לך, שלאחר שסיים הרב מסערדהעל את דבריו, לא היו שום החלטות, ובאותו מעמד הרבנים רוב לא נענו להצעה לחתום שם, וכל מה שהוחלט שם הי רק שצריך לקיים עוד אסיפה. אלא שביני לבניו הלכו אל הרבנים כביתם לאסוף חתימתם נגד העירוב, ומכיון שלא הי החלטה, והחתימות נאספו באופן שכל רב יחיד חתם בביתו באופן פרטי, ועל דרך זה נאספו ונצטרפו חתימות המנגדים, אי"כ הם היו אלו שקראו תגר על הגה"צ מסערדהעל, והם שיצאו נגדו לעשות מלחמה ברבים, והם הם הגורמים לכיוון כבוד הרבנים, ולא להיפך.

ואסיים במשי"כ הגה"ק רבי צבי אריי פראמער וצ"ל אבד"ק קאזינלוב ורי"מ דשיבת חכמי לובלין, בתשי ארץ צבי סוסיי סיי" וז"ל כד"ה והנה, בודאי אם אפשר לתקן מהיות טוב אל תקרי רע, אך כשאין אפשר לתקן, יש לסמוך בשעה"ד על הח"צ ודביש ואבני"ש שמתירין בזה, וח"ו לומר שהעירובין פסולין בדבר שכבר יצא כהיתר מרב בישראל, שסמך על דברי גדולי הפוסקים המתירין בזה, ומי שרוצה להחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה, אבל לא להורות לאחרים ולומר שהוא עירוב פסול.

נא לפרסם מכתבי זה לתועלת הרבים, אך מבלי להזכיר שמי מטעמים המובנים הידועים בעז"ה עד כי יעבור זעם בעז"ה.

ז.ל.פ., בארא פארק